

BALTO CHALATO SMBOLIKA

R. Sidrys MD

Konstancija Paprockaitė-Šimaitienė MD

Dovanų krautuvėse, laikraščių redakcijose ir ant naujųjų knygnešių stalų, kuriuos matome visuomeninių parengimų metu, pasirodė nauja lietuviška knyga. Knyga ne cilinė vien jau tuo, kad ji pirma išikūnijo italų vertime kaip *Una donna in camice bianco* ir tik dabar, po dviejų metų lietuviškame orginale kaip dr. Konstancijos Paprockaitės Šimaitienės — “Moteris su baltu chalatu”.

Knyga priklauso tai siaurai literatūrinei skilčiai, kurią galima būtų vadinti gydytojo išgyvenimų žanru. Tur būt pirmasis šio žanro atstovas buvo *Axel Munthe*, kurio “*Sam Michele* knyga” pasirodžiusi šimtmečio pradžioje, turėjo nepaprastą pasisekimą, buvo išversta į daugybę kalbų, taip pat ir į lietuvių kalbą. Ši knyga daugelį jaunuolių paskatino pasirinkti gydytojo profesiją. Nenuostabu, kad gydytojai literatūroje yra atsovaujami daugiau negu kokia kita profesija. Gydytojas gali giliau įžvelgti į gyvenimą, jam yra atviros paslaptys, kurios neprieinamos kitų luomų autoriams; jie gali atskleisti tą gyvenimo dalį, kurios liesti negali arba nedrįsta kiti autoriai. Tokios knygos yra mielai skaitomos. Anglų literatūroje

labai populiarius *J. Cronin* rašė daugiausia mediciniškomis temomis. Amerikos gydytojai—literatai yra *W. Nolan* (*The making of a Surgeon*), *Maino* (*The Healing Hand*), *S. Cuttolo* (*Bellevue is my Home*), *H. Williams* (*The Healing Touch*) ir kiti.

Lietuvių literatūroje turime dr. P. Kalvaitytės—Karvelienės knygą “Gyvenimo vingiais”, dr. V. Tumenienės “Mano atsiminimai”. Abi knygos yra autobiografinės. Dr. K. Paprockaitės—Šimaitienės knygoje 35 skyriai, kurių tik du pirmieji yra autobiografinio pobūdžio. Visi kiti yra gydytojo darbo ir gyvenimo vinjetės. Scena, kuriame veiksmas vyksta, yra ligoninė tame žmonių katile — *New York'e*. Apsakymai vaizduoja plačią *New York'o*, kartu ir Amerikos gyvenimo skalę. Dr. Konstancijos veikėjai yra ligonys, gydytojai, gail. seselės, alkoholikai, narkomanai, kubiečiai ir lietuviai, vagys, sukčiai ir tylūs darbo herojai. Atmintyje ilgai pasilieka aprašomi epizodai, kaip čigonų taboras įsitaisto ligoninės kieme, beveik užvaldydami visą ligoninę, kaip leukemija sergantis vaikas sutinka mirtį, kaip amputuoti karo veteranai grįžta į gyvenimą. Į detektyvinį romaną panaši istorija, kaip ligoninėje sekamas narkotikų vagis. Autorė įvykius perleidžia per savo jausmų prizmę: jos gamtos aprašymai yra puikūs, veikėjai nejučiomis įgauna poetišką pobūdį. Stilius turi ir savo silpnąją pusę — visi veikėjai tampa lyg ir panašiais. Jaunas ir senas, orus gydytojas ir benamis valkata ima kalbėti tuo pačiu plasnojančiu stiliumi. Štai, kad ir šis pavyzdys iš apsakymo “Mano vardas Laura”: “Esu 19 metų amžiaus. Gyvenu mažame miestelyje, kur mėnulio šviesos apšviestas linksmai čiurlena upelis, kurio skaidriame vandenyje verkiantieji gluosniai plauna savo ilgas kasas. Kur vakarais, suglaudusi savo dailiai karpytus lapelius, mimoza sapnuoja. Kur magnolijų žiedais apsipylęs medis praeivį vilioja. Kur pavasarį krauna lizdus bliūdžiai ir varnėnai. Kur genys, prispaudęs savo margą kūnelį prie senos obelies, snapu ją kalena. Kur iš paukštelių mažų gerklyčių čiu—čiu, čak-

—čak–čak, fiu skamba. Kur pelėda, pamačiusi mėnulį, demoniškai juokiasi. Kur bitelės žiedų galvutėse nektarą renka. Kur vorai plonyčius šilkinčius verpalus audžia. Ten gyvena mano tėvai ir draugai. Ten gyvenu ir aš.”

Taip rašo jauna prostitutė paskutiniame laiške prieš nusižudydama. Gal būt, tai autentiška, gyvenimas yra stebinančiai įvairus. Bet kai tuo pačiu rokokiniu stiliumi kalba ne tik jauna prostitutė bet ir mirštantis gydytojas ir pensinikas admirolas ir *Bowery* alkoholikas ir, svarbiausia, pati autorė, tada tikimybė sumažėja, realybę pakeičia poezija.

Neįtikima ir autorės pakartotini atsiliepimai apie vyrų “šovinizmą”. Autorė turėjo daug sunkumų 1949 metais ieškodama stažisto vietos. Su tokia problema teko ir man susipažinti, kai lydėdavau savo žmoną po *New York*’o ligonines tokios pat vietos ieškant. Sunkumų buvo, bet jų priežastis buvo ne vyrų šovinizmas, o ekonominiai išskaičiavimai. Visi internų ir rezidentų bendrabučiai bei tualetiniai kambariai buvo pritaikyti vienos lyties gyventojams. Ligoninės valdyba, priimdama moterį internę, turėjo ją apgyvendinti palatoje ir nurašyti į nuostolius dvi ar net keturias lovas. O truputį vėliau, kai gydytojai karo veteranai surado sau vietas ir išryškėjo gydytojų stygis, moterys gydytojos pasidarė reikalingos. Priešingai mūsų humanitarams ir teisininkams,

visos mūsų gydytojos, jei norėjo, galėjo tęsti savo profesinį darbą. Vyrų šovinizmas atsirado daug vėliau ir jį iššaukė ne kas kitas, o fanatiškas feminizmas.

Tikiuosi, kad dr. Konstancijos knyga bus plačiai skaitoma. Ji bus visiems įdomi. Gydytojams ji bus sava, temos pažįstamos. Jei kuri apysaka atrodys per daug kasdieniška, ji bus įdomi gydytojo žmonai. Linkėčiau, kad ji būtų plačiai skaitoma mūsų jaunimo. Jaunuolis, lig šiol, gal būt skaitęs tik apie erdvės fantaziją bei harlekinų romantiką, šitoje knygoje ras tikrąjį gyvenimą, kartais šiurkštų bet ir gražų. Skaitydamas jis išmoks pažinti narkotikų spąstus, išmoks pažinti ir tą gėrį, kurį tik gydytojas kitiems gali suteikti. Gal būt ši knyga jam padės pasirinkti gyvenimo kelią, kaip *A. Munthe San Michelle* knyga kadaise man padėjo.

Knyga “Moteris su baltu chalatu” išleista autorės lėšomis, 1990 metais.

Spaudai paruošė ir iliustravo Paulius Jurkus.

Spaudos darbus atliko *Franciscan Press, Brooklyn, N. Y.*

Tiražas 500 egz., 494 psl. Knygoje 17 p. fotografijų. Kaina nepažymėta (Red.)